

Obrtna enketa je stala precej denarja in mnogo časa in razsoden človek bi mislil, da kaj tacega ne prirede le za zabavo. Vzlic temu se od tega časa ni ničesa storilo. Dotični odsek ni izdelal nobenega načrta zakona, vlada pa tudi ne. Stvar je tako rekoč zaspala.

Kako je pač to? Mi si stvar tako tolmačimo, da državnemu zastopu niso nič prav ugajale izjave obrtnih izvedencev. Iz njih se je jasno videlo, da se mora na kak način zabraniti, da veliki podjetniki ne bodo posegali v rokodelstvo, drugače da vsa zakonodaja nič ne pomaga. Že pri enketi so nekateri poslanci po sili hoteli vprašanje o dokazu zmožnosti in o jemanji mere drugače zasukati, kakor so hoteli izvedenci. Izvijali so jih z raznimi zvitimi vprašanji, da bi jih pripravili, da se jim povoljno izreko Taaffejeva vlada je menda imela nekaj resnejše volje, nego parlament sam, a je vedela, da se s sedanjim državnim zborom ne da ničesa opraviti. Bati se je jela, da bi več spridil nego poboljšal, ko bi se stvari lotil. Baš potreba obrtne reforme je bila tudi jeden tistih povodov, ki so grofa Taaffeja napotili, da je z radikalno volilno reformo hotel preustrojiti parlament. Če bi se njegova volilna reforma bila izvela, bilo bi upati, da se dobi večina za ugodnejši obrtni red.

S tem, da se je volilna reforma pokopala, pokopala se je za dolgo tudi obrtna reforma, to naj si dobro zapomnijo obrtniki, da bodo znali ločiti svoje prijatelje od nasprotnikov.

Pod koalicijsko vlado se je tudi govorilo, da trgovski minister predloži državnemu zboru načrt zakona o obrtni reformi. Minister Wurmbrand je baje imel dober namen. Ta mož je pa o obrtnih stvareh imel jako motne pojme, kakor smo posneli iz njegovega govora pri otvorjenji razstave v Gradcu, in poleg tega je pa tudi kmalu spoznal, da bi ga niti njegova stranka ne podpirala, ko bi kaj dobrega nasvetoval. Zatorej je vso stvar opustil. Govori se, da je neki načrt že bil izdelan v trgovskem ministerstvu. Začasne vlade Kielmanseggove so pa nekateri poslanci sprožili stvar, a je vodja trgovskega ministerstva izjavil, da mora še ves načrt proučiti, predno ga zbornici predloži. Predno je pa načrt proučil, je pa moral odstopiti.

Wittek je pod prejšnjimi ministerstvi kot sekcijski načelnik se bavil le z železniškimi stvarmi, in torej ni čuda, če obrtnega vprašanja ni dobro poznal. Preverjeni pa smemo biti, da bi bil zakon dober, ko bi on dobro vso stvar proučil, ker Wittek ni bil prijatelj velicega kapitala.

Kako sodi nova vlada o stvari, ne vemo. Spregovorili smo pa mi o njej, ker nekateri politiki že pri nastopu Badenija spominjajo na to zadevo. Kolikor moremo presoditi grofa Badenijevo vlado, moramo reči, da ni najmanjšega upanja, da bi kaj storila v tem oziru. Grof Badeni je velik prijatelj židov. Židovski prodajalci konfekcijskega blaga se pa najbolj boje, da ne bi se omejil njih posel. Sedaj židovski konfekcionisti lahko opravljajo krojaštvo in čevljarstvo sami, to je po ljudeh, ki jih

imajo v službi. Samostojni oblačilni obrti zaradi tega mnogo trpe in je celo se bati, da jih ti trgovci popolnoma izpodkopljejo. Poleg tega je pa Badeni velik prijatelj veleposestnikov čeških, kateri so skoro vsi tovarnarji in ne žele, da bi se veliki obrt kako omejeval. Zato pa od vlade ne smemo pričakovati, da bi kaj storila za mali obrtni stan. Badeni sam je bogat mož, ki ne pczna potrebe malega moža. Vsa stvar bode počivala, dokler bode vladal grof Badeni.

## Obrtnijske raznoterosti.

**Naprava karbuleja.** Zmešajo se trije deli prekuhanega lesenega kotrana, 1 del premogovega kotrana v železnem kotlu in to segreje, potem se pridene 2 dela sprasene kolofonija in to vse vkupe stopi; potem se pridene še tri dele težkega premogovokotranovega olja, 8 delov težkega lesnokotranovega olja in 2 dela lahkega lesnokotranovega olja.

**Črno lužilo za les.** 250 gramov modrega lesa se izkuha v litru vode, pridene se potem tej odkuhi 35 gramov bakrenega vitrijola, to se pusti, da se usede in potem tekočino odlije. V to tekočino se dene les, ko se je zopet ogrela in se pusti v njej 24 ur. Potem se pa dene les v raztopljeno soliternokislega železa. Sedaj se dene les še nekaj ur v tekočino iz modrega lesa in postane jako lepo črn.

**Obrtnih zadrug** je se sedaj v Avstriji 5317 in sicer od teh največ v Čehih namreč 37·9 odstotkov, v Gornji Avstriji 12·4, v Spodnji Avstriji 11·0, na Moravskem 8·8, v Galiciji 8·6, na Štajerskem 6·5, na Tirolskem 4·1, v Sileziji 3·8 in na Solnograškem 2·1 odstotkov. V drugih deželah manj kakor 2%. Izmed teh zadrug je 552 za strokovne obrti 440, za sorodne obrti in 2493 za več nesorodnih obrtij.



## Cementni sodi.

Velike vinske trgovine napravile so si namesto lesenih cementne sode. Tak sod je zidan štirioglat prebočen prostor, ki je redkokdaj nad 3 metre visok, v voglih izokrogljen, da se ložje čisti. Dva soda je povsod nagnjeno proti njega vraticam. Na prednji strani se priredi odprtina, katera se zapre z lesenimi vratici, zgoraj se tudi naredi velika odprtina, ki se zapira s kamnito pločo ali pa z lesenimi vratici, v katerih se nahaja voha. Namesto lesenih vratic se rabijo zgoraj in na strani vratica od litega železa z gumijevim obročkom, ki se prilagajo okvirju in se na notranji strani prevlečejo s takim lakom, na katerega vino nič ne vpliva in tudi vinu ne škoduje.

Vrh soda se mora tako zidati, da je pri vehi malo vzvišen. S tem se zabrani, da v sodu ne postanejo prazni prostori, v katerih bi se lahko razvijal kan in druge vinske bolezni. Cementni sodi morajo biti do vehe polni kakor drugi. Notranja stran se tudi lahko obloži z malimi steklenimi pločami iz močnega dvojnatega stekla, vendar morajo ploče z robi biti dobro stisnjene.

Vnanja stran se dobro cementuje in zgladi. Na prednji strani napravijo cevi, katere kažejo, kako visoko stoji tekočina v sodu, nadalje pipe, s katerimi se iz soda jemlje preskušnje. Vzidane kovinske pipe se ne priporočajo. Ako bi se pa rabile, morajo se posrebiti konci, ki sežejo v notranjost sodovo in ostanejo dalje časa z vinom v dotiki.

Pri zidanji sodov, gleda naj se na to, da se cement le počasi suši, ker je tako trajnejši.

Zidani sodje se pa ne dajo rabiti za vsa vina, posebno za zorenje finih vin niso. Za veletrgovino, ki se peča z vini, ki se imajo kmalu razprodati, so pa mnogo boljši nego leseni. Pred vsem so mnogo cenejši kot leseni, če morajo držati nad 50 hektolitrov. Ž njimi se prostor v kleti bolje izkoristi in že vsled tega naprava kleti manj stane. Klet za cementne sode ni treba, da bi bila pravilna, kajti tak sod se da napraviti tudi v ozkem kotu, kamor niti majhnega lesenega soda postaviti ne moreš.

Cementni sodi so mnogo trajnejši nego leseni in jih je mnogo manjkrat treba popravljati. Tudi so cementni sodi lahko dalje časa prazni, dočim leseni sodje pri tem plesnijo in trohne. Pri lesenih sodih se dosti vina zgubi, ker počijo doge ali pa jamejo na skladih puščati. Pri cementnih sodih se kaj tacega zgoditi ne more.

Z največjo lahkoto se cementni sodi čistijo in se vanje lahko zapored shranjuje rudeče in belo vino, tropinjec in špirit, kar je v lesenih sodih skoro nemogoče ali vsaj jako težavno. Vino se v cementnih sodih malo posuši.

Velika napaka cementnih sodev je pa, da se v njih mlada vina počasi zore in starajo. Skozi cement ne pride zračni kislik do vina, zato se ta razvijati ne more. Cementni sodi so torej v prvi vrsti za vina, ki so že dozorela ali pa za take, pri katerih je želeči, da ostanejo dolgo mlada, kar je želeči pri vinih za mešanje in slabših vinih, ki se rada hitro starajo in spridijo.

### Kmetijske raznoterosti.

**Gosenice na zelju.** Jako težko je odpraviti gosenice z zelja. Svetovalo se je mej zelje sejati konopljo, a to nič ne pomaga. Obiranje gosenic bi pač pomagalo, a ni mogoče, kjer se prideluje dosti zelja. Najbolje je, če se spuste race na polje. Te najboljše pokončajo gosenice. Na to se ne sme gledati, da tudi kako zeljno rastlino podero. Korist je mnogo večja nego škoda. Racam je pa treba dajati piti, da jim ne škodujejo gosenice. Vsak dan se morajo jedenkrat peljati v vodo, da se skopljejo.

**Shod društev za rejo perutnine.** Na Dunaji bil je te dni shod društev za rejo perutnine. Shod se je izrekel, da naj bi se leta 1900 pri ljudskem popisovanju štelo tudi perutnino, da se na Dunaji osnuje trg za perutnino in da se naj oblastveno kaj ukrene proti lovljenju in kraji golobov.

— **Zavarovanje proti potresom in povodnjim.** Tajnik budimpeštanske zavarovalnice Erbner v Budimpešti je izdal neko brošuro, v kateri priporoča, da bi se vpeljalo zavarovanje proti potresom. Tako zavarovanje naj bi se vpeljalo po več državah in sicer naj se naredi v vsaki državi le jedna

taka zavarovalnica. Premije naj bi bile nizke, 10 do 15 kr. od 1000 gld., da bi se vsakdo lahko zavaroval. Nadalje pisatelj priporoča v zavarovanje proti povodnji. „Assecuranz- und Handels-Zeitung“ odobrava ta nasvet in priporoča, da naj bi se zavarovanje razširilo na vsa poškodovanja sploh.

## Poučni in zabavni del.

### Deset let v Ameriki.

(Iz osebnih spominov Rusa P. Tverskega.)

XI.

(Dalje.)

Američani kažejo sploh veliko spoštovanje do pokojnikov. Vsaka količkaj bogatejša rodbina ima gotovo svoj poseben kraj na pokopališču, in trupla družinskih članov naj umrjejo kjer koli, pošljejo se z brzovlakom, da jih pokopljejo na takem kraji. Američan zastavi poslednjo srajco, če je treba, da truplo sorodnika dostojno pokoplje in to v rodbinski rakvi. Zvezna vlada je vsled te narodne posebnosti pokupila vse kraje, kjer so bile pokopane žrtve vojne, naredile iz njih narodna pokopališča, ki se vzdržujejo na račun državne zveze v najlepšem redu. Vse bojišče pri Chikamangi, v teneški državi je pokupila vlada in premenila v jako lep vladni park. Zapisnike o ubitih in umrlih je skrbno vodila mej vojno in še potem celih petindvajset let posebna komisija, ki se je nedavno zaključila; ta komisija je preiskala vse arhive, zaslišala na tisoče prič, obiskala vsa bojišča in mesta, koder so bile vojne bolnice, in se je zaključila, ko so se zvezna oblastva prepričala, da se je storilo vse, kar se je moglo v tem oziru.

V teku poslednjih treh ali štirih let so tudi vojaki konfederacije (južanov) osnovali nekaj podobnega, kakor je zvezno (narodno) društvo, v mnogih krajih na jugu so se osnovala društva veteranov konfederacije. Treba je omeniti, da so se vojaki obeh stranij že davno pomirili, če tudi še vedno ne prenehalo sovraštvo mej političnimi in državljanskimi, rekli bi, življi severa in juga. Pred dvema letoma je prvi pot šel oddelek veteranov iz Bostona v Virginio, k svojim bivšim nasprotnikom, na gettyskurškem bojišču, k ostankom znamenite konfederacijske divizije Piketta; ti so vrnili obisk in oba obiska sta se končala s popolno zadovoljnostjo in pozabljenjem starega sovraštva. S tega časa so obojestranski obiski jako pogosti, minolo leto so pri praznovanju obletnice gettysburške bitke bili udeležitelji obeh stranij prav na tem bojišču. Modri in sivi fantje — boys in blue in boys in grey — kakor tukaj navadno zovejo brambovce zveze in konfederatov — prijateljski se pozdravljali, bratski objemali in poljubovali na tem kraji, kjer je pred blizu tridesetimi leti skoro štirideset tisoč ljudij bilo v boji ubitih.

Jaz nisem jurist, in imam jako nejasne pojme o pravu in zakonih sploh, a v Ameriki nisem nikdar se pravdal pri kakem sodišču. Samo po sebi se razume, da